

יחסית. גם במקרה נדיר שאולי ימצא משהו חזק שמסוגל להפיל את המשטר וירצה לקבל סיוע מבחוץ, הוא חייב להיות גורם בכיר מאוד מהמעגל הפנימי במשטר, שיוכל להתנקשות שתגולגל לאחוריותו של משהו אחר, כמובן. מה שסביר יותר הוא קריסה כלכלית מוחלטת, שתוביל - אולי - להתמוטטות מערך השליטה של המשטר, למרות שבשנות התשעים, הרעב הקשה לא גרם לכך. סיכויי הפיכה בצפון קוריאה הם נמוכים מכל המדינות האחרות. תמיד יכולות להתרחש הפתעות, אבל לפי מה שנראה, הנסיבות החיצוניות אינן מאפשרות הפיכה. השליט הוא צעיר, ונתפס חזק מאוד בעיני העם, בניגוד לשליט זקן שמשדר יותר חולשה.

יתכן שאותו עריק בכיר יודע על מה הוא מדבר? "סביר יותר להניח שמדובר בניסיון נואש, ובצדק, למנוע מלחמה, יותר מאשר בסיכויים סבירים להפיכה. אין דבר שמפחיד את תושבי חצי האי הקוריאני, בשתי הקוריאות, מאשר מלחמה, ובמיוחד מלחמה גרעינית. דרום קוריאה יודעת שבמקרה של מלחמה היא תסבול מאוד; עיר הבירה שלה סיאול קרובה לגבול וסביר שתיהרס לחלוטין בעת מלחמה. שם חוששים גם מאיחוד הקוריאות, לאור ניסיונה של גרמניה, שביום בו אוחדו שני חלקיה, הוטל עול כלכלי כבד מאוד על המדינה. במקרה כזה על דרום קוריאה יוטל עול כלכלי כבד הרבה יותר ממה שהוטל על גרמניה בזמנו.

גם סין אינה מעוניינת בנפילת המשטר הצפון קוריאני. בסין לא מוכנים שיהיה משטר פרו-אמריקני על הגבול, ורואים בצפון קוריאה מדינת חיץ שמפרידה ביניהם לבין האמריקנים. הם גם חוששים מזרם פליטים שיכביד עליהם.

ובכל זאת, סין היא המדינה היחידה שיכולה למוטט את השלטון הצפון קוריאני. היא יכולה להטיל סגר מוחלט על המדינה שיגרום למחסור חמור מאוד ולהתמוטטות השלטון. למרות רצונם בהמשך השלטון, ייתכן שייחתם הסכם בין סין לארצות הברית, שסין תמוטט את צפון קוריאה בתמורה לכך שארה"ב תסיג את כל חייליה מהגבול, אך כרגע חוסר האמון גדול מדי, ולא נראה הסכם כזה באופק.

עם זאת, הכעס של סין על צפון קוריאה מתגבר, גם משום שצפון קוריאה פחות שומעת לעצותיה של סין ואינה מתמתנת כמבוקש, וגם משום שדרומו של השליט שהוצא להורג - כך לפי השמועות - היה ראש המחנה הפרו-סיני שעמד בקשר עם סין. הסינים גם כועסים על כך שהצפון קוריאנים הוציאו להורג את אחיו של המנהיג (שעזב את צפון קוריאה לסין לפני כמה שנים. א"ש), במלזיה שתחת שליטה סינית. הם רואים בכך 'סטייה בפרצוף', לאחר ההגנה שהעניקו לצפון קוריאה. השינויים המתחוללים יכולים לשנות את מפת האינטרסים.

ואם יתחלף המשטר, המשטר החדש ייסוג מתכנית הגרעין?

"אם יהיה משטר חדש שירצה לזכות בלגיטימציה מערבית, יכול להיות שהוא אכן יוותר על תכנית הגרעין. הבעיה היא שמשטרים כאלו רואים בנשק הגרעיני ערבות לקיומו של המשטר. אלו זוכרים את הדוגמה הגרועה של קדאפי שליט לוב לשעבר: הוא ויתר על תכנית הגרעין שלו כדי למצוא חן בעיני המערב, וכשהייתה הפיכה, המערב תמך במהפכנים. דיקטטורים אחרים טוענים שקדאפי טעה, ומחליטים שהם ישמרו על הנשק הגרעיני. גם מדינות שאינן דיקטטורות חושבות כך: לאוקראינה היה נשק גרעיני שקיבלה בירושה מברית המועצות, והיא ויתרה עליו בהסכם בודפשט תמורת הגנה מערבית על גבולותיה. לאחרונה כשרוסיה פלשה אליה, המערב לא הגיב; רבים אומרים שלו היה לאוקראינה נשק גרעיני, רוסיה לא הייתה מעיזה להתעסק איתה. זו גם הסיבה שישיראל מחזיקה נשק גרעיני, כהרתעה סביבתית".

קשה לדעת מה יביא עמו המחור, במיוחד בעולם מתקשר בו מתנהלת מלחמת מילים עזה בין מנהיגים, שכוח רב מדי נתון בידיהם, אך נקווה שהללו יסתפקו בכך, ויתירו את כלי המלחמה במקומם. //

איומי המלחמה של מנהיג העולם החופשי מול קים ג'ונג און, מנהיג המדינה הקומוניסטית המבודדת, מעוררים חששות בעולם כולו // לצד החשש ממלחמה גרעינית איזמה וממשבר כלכלי בעקבותיה, מנסים גורמים שונים להעלות פתרונות שאולי יצילו את המצב // האם אפשר לחולל הפיכה בצפון קוריאה, ולהפיל את המשטר האימתני? // הכל צפוי, בעולם בלתי צפוי

מלחמת מיללים

מכשיר הטלפון הסלולרי שלו. ברגע שראו שהמנהיג חי, ההפיכה נכשלה".

ניחושים והשערות

העריק הצפון קוריאני טוען שאם העם ידע שמנהיגו הוא אדם ככל האדם, ויש לו אפילו תאריך לידה - הם יקבלו עוז להתקומם נגדו. האם הוא צודק? מה באמת מתרחש שם?

"בכל הנוגע לצפון קוריאה, רב הנסתר על הגלוי. איננו יודעים הרבה על המתרחש במדינה, וייתכן שיש שם תהליכים שאיננו יודעים עליהם. בעבר השתתפתי בכנס ללימודי אסיה בארה"ב; התרכזו שם המומחים הגדולים בעולם לצפון קוריאה. בפאנל לדיון הם החליפו דעות, וראיתי שגם המומחים הגדולים ביותר - רוב הידע שלהם על המדינה מבוסס על ניחושים והשערות. קשה מאוד לדעת מה קורה במדינה המבודדת, שאפילו שירותי תקשורת עולמיים אין בה, אלא לקבוצה קטנה של אנשים, כמובן בפקיח ממשלתי הדוק. תמונות הלוויין הליליות של האזור כולו, מראות אור רב במדינות הסמוכות, וחושך כמעט מוחלט בצפון קוריאה, מה שאומר שהטכנולוגיה אינה מפותחת כלל, וכך קל יותר לממשל לפקח.

תיירים בצפון קוריאה צריכים לנוע עם מדריך מטעם הממשלה, ונמצאים תחת פיקוח יומיומי בכל רגע. קשה לדבר עם האנשים במקום, וגם כשמאשרים להם שיחה עם מקומיים, הם יאמרו רק את הקו הרשמי המותר כדי לא להסתכן במוות. לדיפלומטים במקום יש מעט יותר גישה, משום שהם יכולים לדבר עם יותר אנשים ועם קצת פחות פיקוח; אך גם במקומות בהם אין נציגי ממשל יש מצלמות, והמקומיים אינם לוקחים סיכון".

האם אפשר לחולל הפיכה בסיוע חיצוני בצפון קוריאה?

"האפשרויות מוגבלות מאוד, והמקסימום האפשרי הוא להפיל את המשטר הקיים ולהחליפו במשהו דומה

שבכל זאת מספק כסף ומשאבים. לעומת זאת, במצרים ובתוניסיה ההפגנות העממיות החלו בעקבות המשבר הכלכלי, שהיה חמור מספיק כדי להרגיז את העם, שלא יכול היה לקנות דירות, אך לא חמור מדי שבו אנשים עסוקים בחיפוש קליפות תפוחי אדמה בפחי הזבל".

תנאי נוסף הוא חוסר תגובה מידית של המשטר, שעליו להיות חלש מעט כדי שיהסס לפתוח באש על העם המפגין. הצבא צריך גם הוא להסס לעשות זאת. במצרים היה שילוב של הגורמים: מובארק היסס לפתוח באש, הצבא החליט שמובארק הוא נטל יותר מאשר נכס, והמצב הכלכלי היה גרוע בדיוק במינון הנכון.

ובהתייחס לצבא, זקוקים לתנאי נוסף - מרחב התמרון של הגנרלים ליצור קשר. בגרמניה הנאצית למשל, למרות השליטה המוחלטת של המשטר הנאצי בחברה, היה נהוג שקציני צבא אינם מלשינים זה על זה לזדים, ולכן יכול היה להתפתח קשר בצבא. בברית המועצות לא היה מרחב כזה, כי האידיאולוגיה והזהות בין המפלגה לצבא היו חזקות מכדי לאפשר את המרחב הדרוש להפיכה".

אם כך, מה היה שונה בטורקיה, שם ניסה הצבא להוביל הפיכה? מדוע היא נכשלה?

"ראשית מדובר במדינה מודרנית, ולא במדינות אפריקניות בהן הצבא עושה כרצונו. ככל שהמדינה מפותחת יותר, קשה עד בלתי אפשרי לבצע הפיכה צבאית; יש בהן מוקדי כוח רבים מכדי להשתלט על כולם. זו הסיבה שאיננו רואים הפיכות צבאיות במדינות מפותחות כמו ארה"ב, צרפת או איטליה. בנוסף, כשאין תמיכה להפיכה במערכת הפוליטית, הברירה היא לבצע אותה מהר ככל האפשר, לקבוע עובדות בשטח וכך לקבל את התמיכה הפוליטית הנדרשת מאלו שירצו להצטרף להצלחה.

בטורקיה היו כמה טעויות: המהפכנים נכשלו בהתנקשות בארדואן, וניסו לפעול בדרך שהתאימה להפיכות לפני שנים אך לא כיום: השתלטות על כלי התקשורת של המדינה, והודעה לעם על הפיכה. הם אמנם הכריחו את התקשורת להכריז את ההודעה שניסחו, אך מהר מאוד הצליח ארדואן לתקשר עם העם באמצעות